

İşitme Özürlü Okul Öncesi Çocukların Eğitiminde Kullanılan Resimli Kitapların Özellikleri

Yard. Doç. Dr. Mübçcel Gönen

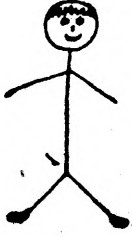
Kitap, çocuğun okuma ve öğrenmesinde hayati bir önem taşır(1). İyi özellikteki kitapların okunması, çocuğa edebi yönden, bölge yönünden ve dil öğrenme yönünden yardımcı olmaktadır. Dinlemek, konuşma eğitiminin başlangıcıdır ve öğrenmede çok önemli bir yoldur. Çocuk çevresi hakkındaki tüm bilgiyi dinleyerek alır, bu yolla da görsel ve işitsel algıyı, görsel işitsel ayrımı, görsel-işitsel hafızayı geliştirir(2). Kitaplar, aynı zamanda, çocukların zihinsel gelişimine de katkıda bulunduğundan, çocukların daha iyi öğrenmeleri onlara kitap okumakla gerçekleşmektedir. Okulöncesindeki çocuklar için hazırlanan kidadlarda kısmen ya da tamamen resimden meydana gelmişlerdir. Çocuğun kitapla karşılaşması önce resimle, resim-öykü, az resim- çok metin ve nihayet resimsiz metinlere doğru bir gelişme süreci izlenmektedir(3).

Özel eğitim gerektiren çocuklar için kullanılacak kitapların, mevcutların en uygunları arasından seçilmesine dikkat edilmelidir. Bu çocuklar için ilk kullanılacak kitaplarda genellikle hiç yazı bulunmamalıdır. İçinde çocuğun tanıdığı cisim, hayvan ve insanların resimlerinin bulunması, kitabın çocuğun ilgisini çekebilmesini sağlar. Konusuz ve yazısız resimli kitapların kullanımından sonra, basit konulu, tek olaylı, hareketli, gerçekçi, kısa, yazı ve resimi birbiri ile ilişkili öykülere geçilir. Örneğin; Ali düştü. Dizini yaraladı, Ali ağlamadı gibi. Kitaplar çocukla yetişkin arasında resimli ve faydalı bir konuşma aracı, köprü yazıfesi görürler(4). Örneğin; kitapta bir insan resmi varsa, başı, kolları, parmakları öğretilerek, çocuğun hem sözcük dağarcığının gelişmesi, hem de düşünmesi sağlanır. Bu öykülerin defalarca dinlenmesi sonucunda sözcük bilgisinin artması, daha kompleks öykülerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Kitaplar bu seviyede dil stimülasyonunun temelini teşkil ederler(5). Küçük çocuklar için hazırlanan kitaplardaki konuların gerçek hayattan alınmış olması gerekmektedir(günlük olaylar, hayvanlar, makineler gibi).

Öykü kitaplarındaki resimler, anlaşılır, hareketli, detaysız ve aslına uygun olmalıdır. Her sayfada bir-iki satırdan fazla yazı olmamalı, tamamlanmamış cümle ve ifadeler kullanılmamalıdır. Ayrıca öykü çocuğun yeteneklerine uygun olmalı ve öyküyü oluşturan her cümle, anlama kolaylığı getirmesi için ayrı bir resimle anlatılmalıdır.

Çocuk, kitabı hem dinleyip hem de resimlerine bakamayacağından, önce sayfadaki resim gösterilmeli, sonra yazı kısmı okunmalıdır. Okuma daima açık ve net biçimde ol-

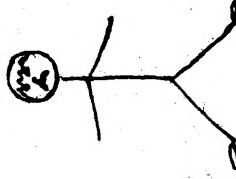
malı, kısa cümleler kurulmalıdır. Belirli bir anlatma şekli oluşursa, çocuklar öykü saatlerinden büyük fayda ve mutluluk duyarlar. Bilhassa dil gelişimleri için, bu çocuklara: öykü dinleme, öykü dramatize etme ve resimli öyküyü dinleme fırsatı verilmelidir. Resimlerin kullanımı ile çocuğun sebpsel ilişkileri görme kabiliyeti de ortaya çıkabilir. Ayrıca, kitap basitleştirilip, kartlara çizilerek de anlatılabilir. Öykünün resim çizilerek anlatılması, çocuğun kitaptaki hareketleri pekiştirmesinde yardımcı olur, her resim hareketinin basit bir hikayesini taşımaktadır. Aksi takdirde çocuğun dikkati dağılabilir. Çizerek anlatmada; çöpten adam çizmek hem kolaydır, hem de anlatan kişinin hikayeleri çocuğun sözcük bilgisini uygun olarak resimlemesini sağlar. Örneğin;

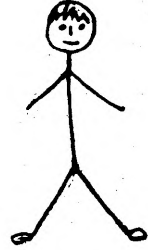
Ali

Ali koştu

Ali düştü

Ali ağlamadı

Genellikle her kitapta bir yeni kelime çocuğa verilmelidir(6). Okuma kolaylığı getirmek için de sözcüklere vurgulama yapılabilir(7).

Öykü; resimler gösterilmek suretiyle teypten dinletilebileceği gibi, dramatize edilerek, kukla oynatılarak da anlatılabilir.

Kitap bittikten sonra, çocuğa kitap hakkında konuşma fırsatı verilmelidir. Az cevap gerektiren kısa öyküler çocuk için daha kolaydır. Çünkü, uzun öyküler çocuğun değişik cevaplar vermesini gerektirir ve daha zordur. Bu nedenle, kısa öykülerden başlayıp, çocuğun yetenekleri geliştikçe uzun öykülere geçilmelidir(8). Ayrıca çocuk, kitaptaki resimleri anlatmaya, kitapla ilgili soruları cevaplamaya, yarım bırakılan cümleyi tamamlamaya, yarım bırakılan kitabı anlatmaya, sonra da kitabı kendi cümleleriyle özetlemeye teşvik edilmelidir. Bu arada çocuğa model olmak, anlattıklarını pekiştirmek, genişletmek, tekrarlamak, ritm, kafiye, tekerleme, müzik kullanmak, öyküyü eğlendirici hale getirmek, çocukla diyalog kurmada geçerli olan tekniklerdir. Bu tekniklerin de kullanılmasıyla dikkatle dinlenmeye, sormaya ve anlatmaya alıştırmış bir çocuk çevreye uyum sağlamakta güçlük çekmeyecektir. Unutmamalıdır ki, kitaplara ilgi ancak öykü anlatmakla sağlanabilir.

DİPNOTLAR

1. Hearne, Betsy, *Choosing Books for Children*, New York, Delacarte Press, (1981).
2. Sucuoğlu, B., Kruijs, M., *Ağır Öğrenen Çocuklar için Düzenlenen Eğitim Programı El Kitabı*, Ankara, Ajans Türk Matbaacılık San., (1981).
3. Alpay, Meral, "Çocuk Kütüphanesi", *Ya-pa Okulöncesi Eğitim Semineri, 1984*, (İstanbul), Ya - Pa Yayınları, 43, 47.

4. Butler, Dorothy, **Babies Need Books**, Suffolk, Pelican Books, (1982).
5. Streng, A., Fiteh, W., Hedgecock, L., Phillips, J., Carrel, J., **Hearing Therapy For Children**, New York, Grune & Stratton Inc., (1967).
6. Gönen, Mübeccel, Arı, M., "Picture Story Books and Language Development, A Turkish Study", **Bookbird**, 27,3,(1989), 12-13.
7. O'Connor, J. D., **Phonetics**, Harmondsworth, Penguin Books Ltd. (1978).
8. Lowell, E., Stoner, M., **İşitme Oyunu**, Eskişehir, Eskişehir İ.T.İ.A. Yayını, No: 4.